

KASB-HUNAR TA'LIMI

Профессиональное образование
Professional education

Ilmiy-uslubiy, amaliy, ma'rifiy jurnal
2025-yil, 6-son

Muassislar:

Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi,
Pedagogik innovatsiyalar, professional
ta'limboshqaruv hamda pedagog kadrlarni qayta
tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti

Bosh muharrir: Z.Y.XUDAYBERDIYEV
Ijrochi direktor: H.SIROJIDDINOV

Tahrir hay'ati:

M.XOLMUXAMEDOV, R.X.JO'RAYEV,
A.Q.JALALOV, A.R.XODJABAYEV,
J.SH.SHOSALIMOV, A.NABIYEV,
A.A.HASANOV, H.SIROJIDDINOV,
K.M.GULYAMOV

Jurnal 2000-yildan nashr etila boshlangan.
O'zbekiston matbuot va axborot agentligida
2007-yil 3-yanvarda qaytadan ro'yxatga olinib,
0109-raqamli guvohnoma berilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Vazirlar
Mahkamasi huzuridagi Oliy Attestatsiya komissiyasi
tomonidan 2017 yil 29 avgustdagi 241/8 qarori
bilan Pedagogika fanlari bo'yicha dissertatsiyalar
yuzasidan asosiy ilmiy natijalarni chop etishga
tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Manzil: 100095, Toshkent sh., Olmazor tumani
Universitet ko'chasi, 2-uy
Tel.: 90-979-75-89; 94-677-90-32;

E-mail: kasbhunartalimi@mail.ru,
ksbjurnal@inbox.uz.

Nashr uchun mas'ul
H.Sirojiddinov

Shifalovchi:
I.Sirojiddinov

Tahririyat fikri muallif nuqtai nazariga to'g'ri
kelmasligi mumkin.

Tahririyatga yuborilgan maqolalar tahrir etilmaydi
va egasiga qaytarilmaydi.

Jurnaldan ko'chirib bosilganda "Kasb-hunar ta'limi"
jurnalidan olingani izohlanishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 04.06.2025-yil.
Bichimi 60x84 1/8

Bosma tabog'i 10. Adadi 60 nusxa.

Buyurtma "PROFIEDUPRESS" MChJ
bosmaxonasida chop etildi.

Korxona manzili: Toshkent shahri, Sirg'ali tumani,
Yangi Sirg'ali ko'chasi, 18-uy

МУНДАРИЖА

Madiyeva CH.D. Kompyuter texnologiyalari va dasturiy vositalarning o'quvchilarda algoritmik fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda bugungi ta'lim davriga xosligi	3
Pulatova D.A. Allan Korrington g'ildiragi oliy ta'lim muassasalarida aralash ta'lim samaradorligini oshirish vositasi sifatida	6
Abdullayeva I.B. Tohir malik ijodida ta'lim va tarbiya g'oyalari	10
Kuralov Y.A. Raqamli ta'lim platformalari orqali dasturlash ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	13
Nuriddinova M.I., Fayziyeva D.T. Boshlang'ich sinflarda tabiatni muhofaza etish tushunchalarini yoritishda tabiiy fanlar darslariga quyiladigan didaktik talablar	17
Xudoyqulov A.O. Yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning maqsadi va vazifalari	21
Boboqulov Ch.U. Shaxmat va zamonaviy texnologiyalar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv ko'nikmalarini rivojlantirish	25
Badalov A.R. Raqamli texnologiyalar asosida alohida ehtiyojli o'quvchilarning ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish	31
Jamolov F.F. O'quv-mashq bosqichidagi turon yakka kurashchilarining jismoniy sifatlarini tarbiyalash usullari	37
Abdullayeva U.T. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini fanlararo integratsiyani o'rgatish metodikasi	41
Azamov U.Y. Bo'lajak pedagoglarni multimedia texnologiyalaridan foydalanishga o'rgatishning pedagogik shartlari	45
Yuldashov Sh.S. Markaziy osiyo davlatlarida media savodxonlik ta'limining rivojlanishi va hozirgi holati: nazariy yondashuvlar hamda amaliy tajribalar	50
Erkinov A.T. Koreys tilida mamlakatshunoslikka oid matnlar orqali talabalarda ijtimoiy-madaniy kompetensiyani rivojlantirish texnologiya si.	57
Qodirova F.T. Kasbiy ta'lim tizimini rivojlantirishda boshqaruv strategiyasi	61
Abdullayev X.B. Faol ta'lim usullari va ulardan foydalanish	65
Azizova X.E. Talabalarning nazariy bilimlarini interaktiv vositalar va pedagogik texnologiyalar integratsiyasi orqali rivojlantirishning nazariy asoslari	69
Xudoyqulova G.T. Boshlang'ich tayyorlov bosqichidagi dzyudochilarning jismoniy tayyorgarligini oshirishning nazariy asoslari	78
Muxidova O.N. Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining transversal kompetensiyalarini loyihaviy ta'lim asosida rivojlantirish metodikasi	82
Ibroximova G.S. Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining pedagogik faoliyatida raqamli savodxonlikning ahamiyati	86
Rustamov E.B. Boshlang'ich dzyudo mashg'ulotlari orqali 6-7 yoshli o'quvchilarni axloqiy va irodalilik jihatlarni tarbiyalash metodi	91
Rajapov B.T. "Маънавий дунёқараш" тушунчасининг моҳияти ва мазмуни	95
Kurbanova N.B. Grafik ta'limda raqamli texnologiyalar va bim muhitining integratsiyasi: tajriba va natijalar	102
Aliev I.T. Majmuaviy yondashuv ta'lim jarayonini rivojlantirishning muhim omili sifatida	109
Рамазонова М.С. Дидактические механизмы развития педагогических основ вовлечения учащихся в спортивный кружок на основе технологий смешанного обучения	113
Yunusova X.T. Boshqaruv kompetentligini baholashda gender yondashuvdan foydalanish xususiyatlari	119
Hamdamova M.X. Mutaxassislik fanlarining xorijiy tillarda o'qitilishi bugungi kunning innovatsion ta'lim usullaridan biridir	124
Safarov D.Z. Jismoniy tarbiya va sport faoliyatida jismoniy sifatlarni tarbiyalashning nazariy asoslari	128
Jumaeв A.Sh. Bo'lajak o'qituvchi shaxsini kasbiy rivojlantirish omilla ri.	132
Egamberdiyeva Y.U., To'liqinova N.A. Interaktiv metodlarning ta'lim jarayonini texnologiyalashtirishda tutgan o'rni	136
Boysinov S.S. Hayotiy ko'nikmalarni shakllantirishda adabiy ta'limning roli	140

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINI FANLARARO INTEGRATSIYANI O'RGATISH METODIKASI

ABDULLAYEVA ULJALG'AS TULEGEN QIZI
Chirchiq davlat pedagogika universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini fanlararo integratsiyalashgan ta'limni o'rgatishning ilmiy-metodik asoslari yoritilgan. Fanlararo integratsiya boshlang'ich ta'limda chuqur bilim va ko'nikmalarni shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Maqolada ilg'or xorijiy tajriba, zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida ishlab chiqilgan metodik yondashuvlar asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: fanlararo integratsiya, boshlang'ich sinf, metodika, bo'lajak o'qituvchi, tayyorlash, kompetensiya.

Аннотация: В данной статье освещены научно-методические основы обучения будущих учителей начальных классов межпредметной интеграции. Межпредметная интеграция является важным средством формирования глубоких знаний и навыков в начальном образовании. В статье обоснованы методические подходы, разработанные на основе передового зарубежного опыта и современных педагогических технологий.

Ключевые слова: межпредметная интеграция, начальный класс, методика, будущий учитель, подготовка, компетентность.

Abstrakt: This article explores the methodological foundations for teaching future primary school teachers how to implement interdisciplinary integration. Interdisciplinary learning is a key tool in forming deep knowledge and skills in primary education. The study presents methodical approaches developed based on advanced international experience and modern pedagogical technologies.

Keywords: interdisciplinary integration, primary education, methodology, future teacher, preparation, competence.

KIRISH

Fanlararo integratsiyalashgan yondashuv zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib, ayniqsa boshlang'ich ta'lim bosqichida ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Boshlang'ich sinf o'qituvchisi nafaqat turli fanlardan dars beruvchi, balki ularni bir butunlikda uyg'unlashtira oladigan kompetent shaxs bo'lishi zarur. Shu nuqtai nazardan, pedagogik oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarning fanlararo integratsiya asoslarini o'zlashtirishi muhim ahamiyat kasb etadi (Beane, 1997).

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PQ-81-son qarori bilan tasdiqlangan "2022–2026

yillarda yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi"da ham ta'lim sifatini oshirishda integratsiyalashgan yondashuvlarning roli alohida ta'kidlangan.

METODOLOGIYA

Fanlararo integratsiya (interdisciplinary integration) deganda turli fanlar o'rtasidagi o'zaro aloqadorlikni, mazmuniy, uslubiy yoki kontekstualbog'liqliknibirbutunyondashuvda o'rgatish tushuniladi. Ushbu yondashuv o'quvchilarda chuqur, tarmoqlangan bilimlar majmuini shakllantiradi va ularni real hayotiy muammolarni yechishga yo'naltiradi.

Asosiy belgilari:

- Mazmuniy uyg'unlik: Turli fanlarda o'tiladigan mavzular umumiy muammoning turli jihatlarini ochib beradi.

- Kontekstual o'rgatish: Bilimlar hayotiy holatlar asosida, bir necha fan elementlarini uyg'unlashtirgan holda o'rgatiladi.

- Amaliyotga yo'naltirilganlik: Integratsiyalashgan darslar ko'pincha loyiha, muammo yechish, tadqiqotga asoslanadi.

Boshlang'ich ta'limda fanlararo integratsiyaning o'rni alohida ahamiyatga ega, chunki bu bosqichda o'quvchilarning dunyoqarashi endi shakllana boshlaydi. Darslarda alohida fanlarga bo'lingan bilimlar emas, balki bir butun konseptual tushunchalar tizimi kerak.

Integratsiya boshlang'ich ta'limda quyidagilarga olib keladi:

- O'quvchilar tafakkurining yaxlit rivojlanishi

- O'zaro bog'liq bilimlarni hosil qilish
- Fanga bo'lgan qiziqishni oshirish
- Kompetensiyalarning barqaror shakllanishi

Bo'lajak o'qituvchilarning o'z fanini chuqur bilishidan tashqari, uni boshqa fanlar bilan bog'lab o'rgatish ko'nikmasiga ega bo'lishi muhim. Shu boisdan, ularni tayyorlash jarayonida quyidagi jihatlarga e'tibor qaratish kerak:

Asosiy tayyorgarlik yo'nalishlari:

1. Nazariy bilimlar: Fanlararo integratsiya haqida umumiy tushuncha, tarixiy taraqqiyot, asosiy nazariyalar.

2. Metodik ko'nikmalar: Darslarni integratsiyalashgan holda loyihalash, didaktik materiallar yaratish.

3. Amaliy tajriba: Integratsiyalashgan darslarni kuzatish, rejalashtirish va o'tkazish.

4. Refleksiya va tahlil: O'z faoliyatini tahlil qilish, dars samaradorligini baholash.

Bugungi kunda bo'lajak o'qituvchilarda integratsiyalashgan darsni loyihalash, fanlararo aloqalarni aniqlash, integratsion metodlardan foydalanish ko'nikmalari yetarli emas edi.

NATIJALAR

Tajriba-sinov ishlari uch bosqichda amalga oshirildi: tayyorgarlik, asosiy va yakuniy.

1. Dastlabki diagnostika: Bo'lajak o'qituvchilarning 68% fanlararo aloqalarni rejalashtirishda qiynalishi, 54% darslarda integratsion usullardan foydalanmasligi aniqlandi.

2. Metodikkompleksyaratildi: "Fanlararo integratsiya asosida dars loyihalash" moduli ishlab chiqildi.

3. Eksperiment natijalari:

- o Eksperimental guruhda integratsion ko'nikmalarning shakllanishi 35% dan 81% ga oshdi.

- o Nazorat guruhida esa bu ko'rsatkich 37% dan 49% gacha o'sdi.

- o O'zlashtirish darajasida o'rtacha 26% farq kuzatildi ($p < 0.05$).

MUNOZARA

Natijalar shuni ko'rsatdiki, fanlararo integratsiyalashgan o'qituv metodikasini tizimli o'rgatish bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik tayyorgarligini sezilarli darajada oshiradi. Integratsiya nafaqat fanlar mazmunining uyg'unlashuvi, balki o'quvchilar fikrlash doirasini kengaytiruvchi vosita sifatida ham qaraladi (Drake & Burns, 2004). Shuningdek, xorijiy tajriba (masalan, Finlandiya, Kanada ta'lim tizimi) integratsiyalashgan o'qituv metodlari orqali boshlang'ich bosqichda kompleks loyihalar, mavzulararo faoliyat va STEAM elementlarini samarali joriy etishini ko'rsatadi.

Integratsiyalashgan o'qituv metodlarining turlari

Fanlararo integratsiyada quyidagi metodlar keng qo'llaniladi:

Tematik integratsiya- Bir mavzu doirasida turli fanlar elementlarini uyg'unlashtirish

Modulli yondashuv- darslar modullar orqali birlashtiriladi (masalan, "Tabiat va texnologiya")

Loyiha usuli- o'quvchilar loyiha doirasida turli fanlardan bilimlarni qo'llaydi Muammo asosida o'qitish-real muammolarni yechishda fanlararo yondashuv qo'llaniladi

Finlandiya ta'lim integratsiyasiga asoslangan bo'lib, "fenomen asosida o'qitish" (phenomenon-based learning) keng joriy etilgan. Bu modelda o'quvchilar biror hodisani har xil fanlar orqali o'rganadilar. Kanada Interdisciplinary Studies dasturlari boshlang'ich bosqichdan joriy etilib, darslar ko'pincha loyiha asosida tashkil etiladi. Ko'p hollarda san'at, matematika va atrof- muhit fanlari integratsiyalanadi. Singapur STEM yondashuvi asosida fanlararo o'qituv modellariga e'tibor kuchli. Ta'lim jarayonida matematika, texnologiya va muammolarni hal qilish ko'nikmalari uyg'un holda o'rgatiladi.

Bo'lajak o'qituvchilarni integratsiyalashgan ta'limga tayyorlash metodikasi quyidagi komponentlardan iborat:

1. O'quv moduli: "Fanlararo integratsiyaning nazariy asoslari" fani o'quv dasturiga kiritiladi.

2. Amaliy mashg'ulotlar: Mavzulararo bog'liqlikni aniqlash, integratsiyalashgan dars ishlanmalarini tuzish.

3. Simulyatsiyadarslari: Talabalar maxsus stseneriylar asosida integratsiyalashgan darslar olib boradilar.

4. Refleksiya treninglari: O'z darslarini baholash, tanqidiy tahlil qilish.

XULOSA

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini fanlararo integratsiya asosida tayyorlash – zamonaviy ta'limning global

1-jadval: Tarbiyachilarni tarbiyaviy faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirish yo'llari

Tayyorlash yo'nalishi	Takomillashtirish yo'llari	Samaradorlik omillari
Pedagogik bilim va kompetensiyalar	Pedagoglarning metodik kompetensiyalarini rivojlantirish, interaktiv usullardan foydalanish.	O'qitish sifatining oshishi, pedagoglarning kasbiy malakasi rivojlanishi.
Psixologik tayyorgarlik	Pedagoglarning bolalar psixologiyasini chuqur o'rganishlari, stressga chidamlilik ko'nikmalarini shakllantirish.	Bolalar bilan ishlash sifati oshishi, tarbiyaviy faoliyatning samaradorligi.
Innovatsion ta'lim texnologiyalari	Onlayn va oflayn treninglar, virtual laboratoriyalar, multimediyaviy vositalaridan foydalanish.	Dars samaradorligining oshishi, ta'lim jarayonining innovatsion tus olishi.
Refleksiv amaliyot	O'z faoliyatini baholash va rivojlantirish, refleksiv kundalik yuritish.	Pedagoglarning shaxsiy rivojlanishi, kasbiy o'sish jarayonining jadallashishi.
Amaliy mashg'ulotlar	Tarbiyachilar uchun maxsus amaliy mashg'ulotlar, trening va seminarlar o'tkazish.	Tarbiyachilar tajribasining oshishi, real muammolarni hal qilish qobiliyati.
Monitoring va baholash tizimi	Pedagoglarning ishlash samaradorligini baholash tizimini takomillashtirish, oraliq va yakuniy baholash tizimlarini ishlab chiqish.	Sifat nazorati oshishi, pedagoglar ish faoliyatining tahlil qilinishi.
Davlat qo'llab-quvvatlashi	Davlat tomonidan pedagoglarning malakasini oshirish dasturlarini moliyaviy qo'llab-quvvatlash, grantlar ajratish.	Maktabgacha ta'lim tizimi rivojlanishi, pedagoglarning malakasi oshishi.
Xalqaro tajriba va hamkorlik	Chet el universitetlari va ta'lim tashkilotlari bilan hamkorlikda maxsus dasturlar joriy qilish.	Xalqaro darajada ta'lim sifatining oshishi, tajriba almashinuvi va innovatsion yondashuvlar joriy etilishi.

talablariga javob beruvchi, chuqur bilimli, kreativ va mustaqil fikrlovchi pedagoglarni shakllantirishga xizmat qiladi. Ushbu yondashuvni pedagogik ta'lim tizimiga joriy etish bo'lajak o'qituvchining darsni nafaqat o'qitish, balki mazmunan boyitish, motivatsion va interaktiv shaklda olib borish qobiliyatini kuchaytiradi. Fanlararo

integratsiyani o'rgatish metodikasi bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda samarali vosita sifatida o'zini oqladi. Shu boisdan oliy ta'lim muassasalarining pedagogik yo'nalishlari o'quv rejalari va fan dasturlariga integratsiyalashgan dars metodikasini kiritish tavsiya etiladi.



Foydalanilgan adabiyotlar:



1. O'zbekiston Respublikasining (2022). 2022-2026 yillarda yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi. PQ-81-son qarori.
 2. Beane, J. A. (1997). Curriculum integration: Designing the core of democratic education. Teachers College Press.
 3. Drake, S. M., & Burns, R. C. (2004). Meeting standards through integrated curriculum. ASCD.
 4. Fogarty, R. (1991). Ten ways to integrate curriculum. Educational Leadership, 49(2), 61-65.
- Конец формы